

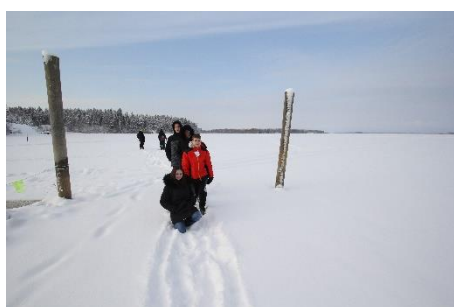
Извештај о посети Калајокију, Финска

У оквиру програма Ерасмус+ од 19. до 25. фебруара 2 наставника и 7 деце посетило је град Калајоки и школу Мереноја у чијем се комплексу налазе основна школа (млађи и старији разреди и одељења ученика са специјалним потребама) и средња школа. Са нама су у овом пројекту учествовале и школе из Пољске и Шпаније. Основни циљ посете је био да се упознамо са образовним системом Финске, али и да, кроз интеркултуралну размену, искусимо животне стилове ове нордијске земље.

Животни стил је био и тема мобилности па су наши домаћини у фокус ставили активности којима се странац на најбољи начин може упознати са животом и обичајима Финца. Треба нагласити да су ученици били све време у домовима својих вршњака и да су из првог лица сведочили о навикама својих домаћина. То нам је омогућило да за кратко време на листу својих посебних доживљаја и ретких искустава додамо и:

- ходање по залеђеном Балтичком мору
- шетњу кроз четинарске шуме непрегледне тајге на -26 степени
- челичење на релацији димна сауна – бачва са врелом водом (што подразумева излазак напоље у купаћем костиму на поменутих -26)
- ваљање по снегу без одеће
- купање у залеђеном језеру (што је за нас изгледало као екстремни спорт, а за Финце је део свакодневне рутине)
- сваконоћно ишчекивање поларне светлости, и уживање у овом феномену када нас је Аурора удостојила да се појави изнад залеђене плаже нашег хотела.

Иако су око нас зимски пејзажи били егзотични и подсећали на непрегледан раван „планински“ предео, стиче се утисак да природа није дивља, али ни гостољубива и да су Финци морали да науче да је поштују како би се што боље прилагодили оваквим условима живота. Такође, изгледа ми да што ти окружење мање даје, више мораш да се потрудиш да узмеш оно што ти је потребно.

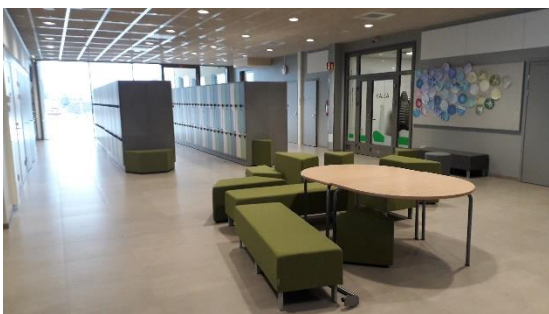
И тако, у простору који је половину године окован снегом и ледом, почетком 21. века појавила се у Финској идеја о Отвореној учионици, где се учионица, али и сама школа сматрају простором слободе. Већ први контакт са школом у Калајокију говорио нам је да је то тако. Тешко ми је из ове перспективе да нађем метод у истицању карактеристика финског образовног система, тим пре што мислим да све особености заједно чине један добро осмишљен и плански дизајниран систем. Зато ћу набрајати утиске који смо ми, Шпанци и Пољаци имали, и који се углавном поклапају.

Први утисак је да је ниво буке смањен на најмању могућу меру (то се може повезати са сигнализацијом о нестварању буке који се налазе на банерима на јавним местима). Деца комуникарају слободно, посебно на местима за одмор којих је у школи исто онолико колико има и учионица. На три до четири учионице налази се по једно место за одмор и дружење, где деца, гле чуда, углавном читају књиге, удобно заваљени и опуштени. Сазнали смо да се култура читања негује од малих ногу, некад и као једина опција и да нема нормиране лектире, већ да свако има право да чита оно што га интересује (Када су наша деца питала своје вршњаке да их изведу у град, ови су их одвели у библиотеку).

Други утисак, који одмах упада у очи је да деца стално циркулишу по школи. Објаснили су нам да је то зато што не постоји час у класичном смислу, да не постоји звоно и да је време које наставник проведе у учионици прилично флексибилно. Наиме, реформа образовања је овде подразумевала да се не изучавају предметни садржаји уколико они нису у функцији неке шире теме или области. То практично значи да деца неку тему обрађују као феномен, интердисциплинарно, у најбољој пракси међупредметне хоризонталне корелације.

Тура по школи је била првог дана. Ходали смо кроз ходнике и учионице као Алиса кроз земљу чуда. Иако нисам хтео да дозволим да ме заслепи ентеријер као из Лисковог каталога, нисам могао да не занемим пред очигледним концептом у коме је процес учења у функцији сагледавања значаја садржаја који се учи, кроз практичну примену знања у редовној настави. Тако смо наилазили на сцене у којима ученици шију на шиваћој машини, спремају ручак и десерт, обрађују дрво на абрихтеру или ЦНЦ машини, метал на стругу, праве, пеку и боје предмете од керамике, дизајнирају честитку на рачунарима, користе најсавременију опрему за фотографисање и снимање, да не коментаришем кабинет за музичко, коме би

позавиделе неке филхармоније (на жалост, у просторијама где су била њихова деца нисмо смели да фотографишемо). Свака учионица има велики touchscreen монитор и велики број других дидактичких средстава. образовање у финској у свим јавним школама је бесплатно, што подразумева све: и уџбенике и превоз и ИКТ помагала, али треба додати да сви од својих примања

одвајају за таксу која се слива у буџет Министарства образовања, па и ту треба тражити разлог што је све око нас било добро опремљено и скупо. Зборница личи на Клуб књижевника са посебном стакленом глумом собом која служи за дискретне разговоре,

састанке или телефонирање. Доста простора резервисано је за практичну наставу техничког, домаћинства и кулинарства, а посебан део резервисан је за велику спортску мултифункционалну салу, мада ученици користе и хокејашку салу који је поред школе. Треба нагласити да је део животног стила Финаца и активно бављење спортом, деца долазе у школу скијама за

нордијске дисциплине или бициклама са посебним гумама за снег, много улажу у хокеј и колективне спортове у затвореним просторима.

Када причамо о спорту и физичком васпитању, то је вероватно једини предмет који има конкуритивни карактер. Наиме, у финском образовању су покушали да такмичење замене сарадњом. То значи да се у наставном процесу негује вршњачко учење, а када томе додамо да нема стандардизованих тестова, да се свако оцењује индивидуално и да је мера успешности укупан напредак сваког ученика појединачно, долазимо до, вероватно, највеће разлике у нашим образовним системима.

У пракси то изгледа овако: Наставница кулинарства нам је објаснила да нема сталног оцењивања, да ученици имају два теста годишње, али да се тестови прилагођавају у зависности од индивидуалног напретка. Ученике је поделила на групе, одредила боје за сваког у групи и има педагошку свеску у којој прати њихов напредак. Само од степена напретка зависи оцена. Помислили смо: „Аха, то је тај фински систем“, а онда нам је

рекла да је то само њен начин, који је она осмислила у складу са својим предметом и условима рада (а услови су као две masterchef кухиње спојене магацином са намирницама). Сутрадан смо, присуствујући другим часовима, схватили да наставници имају велику слободу да осмисле своје системе и да се они веома разликују. Њихово министарство образовања прати њихов рад, али их такође не оцењује, нити рангира (ни наставни кадар, ни школе) већ покушава да им пружи подршку, имајући у виду да су сви у овом систему подједнако важни.

Утисци су се ређали један за другим. На часовима смо виђали децу која углавном раде у групама од по четири и више ученика, врло често не више од осморо по учионици и са свима је био по један наставник. Обзиром да одељења имају око 20 ученика питали смо се – како? Одговор нам је одмах показао велику компаративну предност финског образовног система. На једног наставника, по часу, долази до 4 асистента. Наставник бира колико ће асистента користити, то јест, колико му је потребно. Пошто се углавном ради програмирана пројектна настава, некада за то нема потребе. Али уколико постоје ученици или групе којима треба додатна подршка или уколико то тема захтева, често се одељење „разбије“ на више делова, са циљем да се тако пружи највећа могућа индивидуална подршка ученицима.

Пролазећи кроз блокове овог школског комплекса, дошли смо и до средње школе. У Финској сматрају да основна и средња школа треба да буду једна целина. Истраживање је показало да ученици постижу боље резултате уколико не мењају средину у средњој школи. Иако је трпезарија заједничка, мешање деце из основе и средње школе је веома редуковано и у ту сврху постоје рестриктивне

трајекторије када је кретање деце ова два узраста у питању. Мало ме је изненадило да у држави и образовању где се свакако зна ред, неко мора кључем да ограничи кретање. Претпостављам да ово звучи малициозно, али имам потребу да истакнем и нешто што ми се није свидело јер, док ово пишем, сам себи личим на плаћеног финског лобисту.

Треба додати и то да су по ПИСА тестирању, иако су у самом врху последњих двадесетак година, неколико година за редом показали нешто слабије резултате, што их забрињава и већ размишљају шта треба мењати и како да се још боље ускладе са изазовима савременог доба. То такође говори о флексибилности финског образовног система који, и поред добрих резултата, има идеју о томе да треба да се мења и унапређује.

Морам да додам још један утисак који смо доживели када смо имали завршну доделу сертификата и када нас је својим програмом увеселила група четворогодишњака. Испред нас је било тридесеторо деце светло-плаве косе и светлих очију, али махом женског пола (мада се у Финској деца родно не декларишу приликом уписа у систем образовања). Нисам

нашао тачну статистику, али наши домаћини процењују да на једног Финца дођу око 4 Финкиње. Финска је земља жена, али и равноправности, мушкрци имају законску могућност да узму породилско боловање када им се роди дете и да у том периоду примају просечну плату.

И на крају, Финска је земља срећних људи и срећне деце. Када смо их питали за насиље, сви су вртели главом. Није им то неки проблем, кажу. Сви су расположени, опуштени, а хладноћа се може осетити само од скандинавске климе.

Извештај сачинио Слободан Јотић,

наставник спског језика и књижевности

Основна школа „Свети Сава“

Школска управа Пожаревац